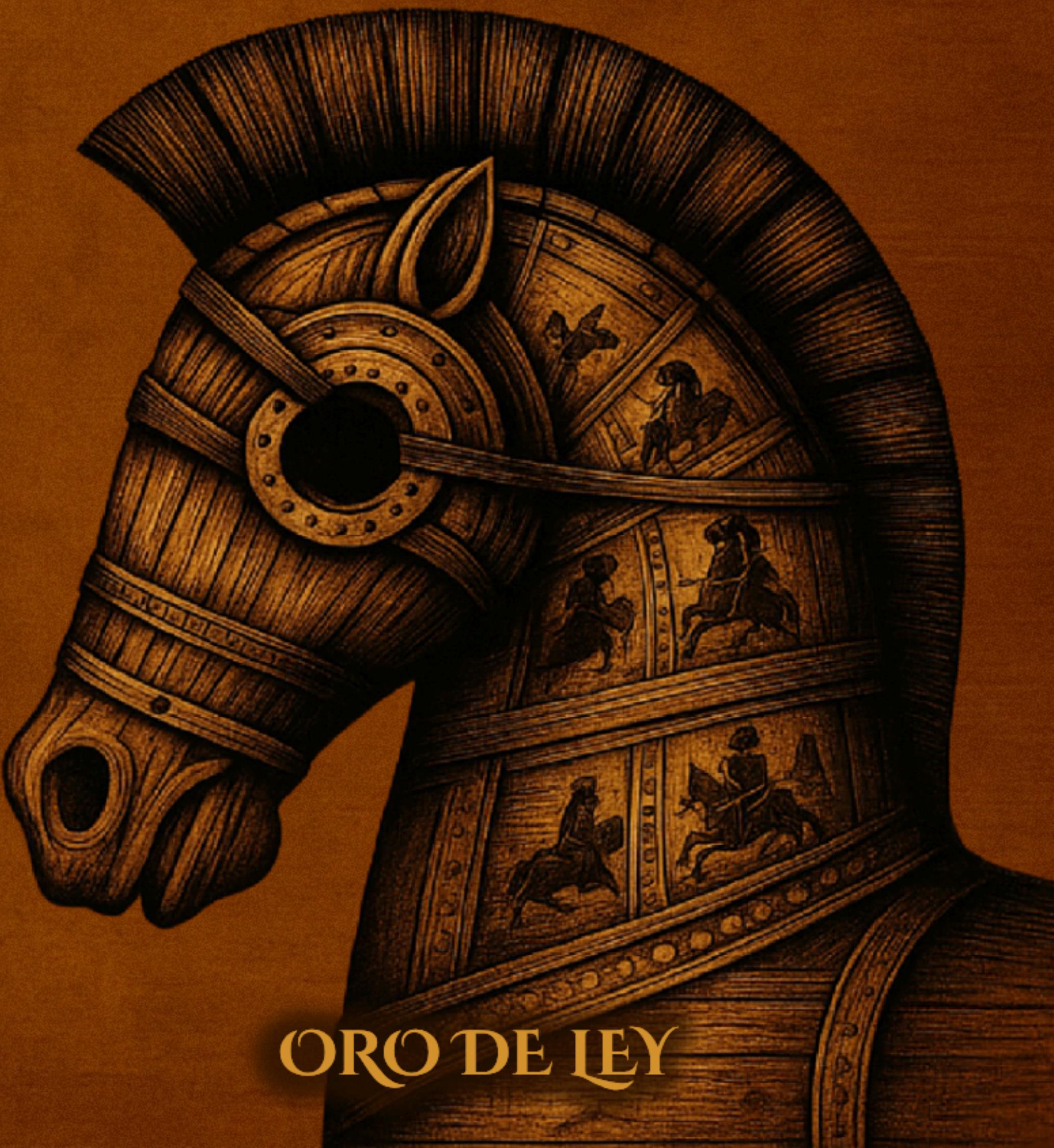

MÝTICKÉ ČASY

OD CHAOSU PO ODYSEU

ORO DE LEY

Mýtické časy: Od Chaosu po Odyseu

MÝTICKÉ ČASY:

Od Chaosu po Odyseu

Oro de Ley

Mýtické časy: Od Chaosu po Odyseu

Mýtické časy: Od Chaosu po Odyseu

Vydal Oro de Ley

Wien, 2025

© Oro de Ley

ISBN: 978-3-200-10755-7

I. Úvod: netradičná exkurzia do mýtov.....	6
II. Chaos a veľký boží tresk.....	10
III. Trójsky príbeh: zvolávanie do vojny.....	15
IV. Počiatky trójskeho príbehu.....	25
V. Bohovia a bohyne: najvyšší triumvirát.....	29
VI. Návrat k Paridovi a zásadná aktérka Helena.....	42
VII. Bohovia a bohyne: od Athény k Hóram.....	45
VIII. Od Kréťanov po Théby.....	55
IX. Achájci v Aulide a obetovanie Ifigénie.....	72
X. Trója a jej spojenci.....	77
XI. Od Kekropových po Tyndareových potomkov.....	81
XII. Trójska vojna: prvých deväť rokov.....	102
XIII. Epos Ilias: bájnych 51 dní.....	127
XIV. Pád Tróje: dočasné víťazstvo západu.....	152
XV. Aischylos: od Dionýzi k divadlu.....	183
XVI. Sofoklés a jeho človek bojujúci s osudom.....	200
XVII. Euripídés: dramatik a filozof zo salamínskej jaskyne.....	213
XVIII. Posledné poučenia z mýtickej minulosti pre večnú prítomnosť.....	242
Zoznam použitých zdrojov.....	271

Mýtické časy: Od Chaosu po Odyseu

*„Kiežby vo svete bohov i ľudí svár všetok zanikol,
ako aj hnev, ktorý ponúka k zlosti aj múdreho muža,
lebo je sladší než med, ked' ľuďom do hrdla steká,
mocne však v hrudi mužov ako dym sa šíri a vzmáha“*

(Ilias, 18. spev, Achilles po Patroklovej smrti)

*„Taký je už osud nás smrteľných ľudí, kto zomrie,
lebo mu telesné väzy už nedržia mäso a kosti.
Však planúci oheň ich stravuje mohutnou silou
hned' ako životný duch nám belostné kosti opustí,
duša potom sama ako sen, ked' odletí, vznáša sa d'alej“*

(Odysea, 11. spev, Odyseus v podsvetí s duchom svojej matky Antikleie)

I. Úvod: netradičná exkurzia do mýtov

(1) Starý trójsky príbeh, ktorého časť pútavo a s vyjadrovacou noblesou opísal Homér v takmer šesťnásťtisícoch veršoch v epose *Ilias*, dodnes podnecuje úvahy o starej predarchaickej ére. Vtedy boli mýty brané ako *pravda* a aj tento známy mýtický príbeh pôsobí miestami až desivo autenticky, treba si len (okrem strávenia scén násilia) poradiť s interpretáciou nadprirodzených vecí. *Interpretácia* javov nám celkovo spôsobuje problémy a často sa stáva, že tápeme v tme. No práve zvedavosť vidieť cez „tmu” je to, čo nás neustále dejinne posúva vpred.

Na počiatku bol mýtus prvotnou reflexiou človeka na jeho celkový vzťah ku svetu. *Mythos* nie je len značka známeho gréckeho piva, ale pôvodne to znamenalo „reč” alebo „správa”, teda bol to vyjadrený fakt ešte pred neskôršou interpretáciou. Až neskôr sa zmenil prístup k nemu ako k niečomu vymyslenému, čo sa dá tvarovať a dopĺňať podľa potreby či záujmov interpretujúceho.

Mýty sa stali podstatnou zložkou kultúry, pokúšali sa vysvetliť pôvod ľudí aj inštitúcií, rozširovali rituály a nastavovali normy, vyjadrovali cyklus prírody a vesmíru. Pri strete rôznych kultúrnych okruhov mýty nepôsobili len ako nositeľ emocionálneho a existenciálneho obsahu, ale aj ako nástroj diplomacie a politiky.

Starovekí ľudia nemali d'alekohľady ani mikroskopy, zato mali guráž klášť si ťažké otázky (resp. otázky mohli byť ľahké, ale odpovede ťažké).

Mýty taktiež ovplyvňovali utváranie morálky a spoločenských hodnôt, varovali pred zlými vlastnosťami a v tom najlepšom prípade motivovali k pozitívnym činom. Vypovedajú aj o strachu zo smrti, o hneve, či túžbe po láske a kráse, ale aj o nutkavej potrebe mať (nad niečím, niekým) moc. Konkrétnie vzory sa zrodili v myslach starovekých ľudí, no tiahnu sa s nami (v rôznorodej forme, vytvarovannej z rôznych uhlov) celé veky v kolektívnom vedomí ľudstva.

V racionalizovanom svete sa *mýtus* chápe ako absolútne nereálna vybájená predstava, či dokonca ako rozprávky pre deti. Je na tom iste čosi pravdy (hej, je deliteľná), treba si však uvedomiť, podstata mýtov je nadčasová - predstavy sú v nás totiž stále. Mýty nám aj dnes môžu dobre poslúžiť ku kultivácii spirituálneho podložia fantázie. A fantáziu treba, bez nej by bol život ako studňa bez vody alebo suchý chlieb bez chrumkavej kôrky. Mnoho ľudí dodnes verí v predurčený osud a popri pragmatizme a uspokojovaniu materiálnych potrieb sú ľuďom blízke aj dejinami preverené rituály.

Všade vidíme (väčšinou nevedomé) snahy o nadviazanie na kantovskú otázku „Čo je človek?” a núka sa nám hned’ aj odpovede: „Človek je to, čo robí”.

Naše *činy* sú tou objektívou Pravdou, pred ktorou sa nikto neskryje, ani ju neprekryje subjektivizmom (prístupom, že všetko je otázka uhla pohľadu). Tušíte správne, že popri mýtoch bude v tejto knihe vystrkovávať rožky filozofia.

(2) Mytológia je skladačka vyskladaná z odrazu človečích skúseností, vnútorného chvenia pri strete s neznámom, ale môže to byť aj pohodlný rámec, skrz ktorý sa dá s výhovorkou zrieť zodpovednosti a hodíť naše nedostatky na „vyššie sily”. Nevyhovárajme sa však na tieto vyššie sily ani na „osud”! To je už prežité od čias Sofokla, Euripida a ich filozofických súkmeňovcov.

Máme po ruke nižšie a dosiahnutelné sily. Oproti materiálnemu svetu je však svet mýtu ako zrkadlo, do ktorého sa dívame, no namiesto fádneho (civilného či pracovného) oblečenia na seba vidíme pestré a kreatívne ošatenie. Aj keď to môže byť tiež uniforma, tak aspoň netuctová a vo výrazných farbách.

Mýtické príbehy sa nanášajú zo širokej palety ľudských emócií, pochýb aj hľadania istôt. V kráľovstve krváčových zrkadiel to možno nevidia, no mýtickí hrdinovia sú prehnanej verziou nás samých a všetky tie negatívne postavy a príšery sú zároveň vnútorným pohľadom do temných zákutí ľudskej duše.

Vitajte vo spletitej svete, kde sa križí fantázia s psychológiou, obava s nádejou a osudová nevyhnutnosť s tajomnom, ktoré ovlaží suchú matériu!

V tomto spletitej svete mýtov je rozšírený priestor na pochybnosti (a to je dobré) – o sebe samom, o svete, o vyšších aj nižších silách. Nejde nám iste tak ľahko do hlavy (a do „srdca“ či „duše“), čo to znamená, keď vysoká autorita, ktorá má byť hýbaleľom aj zárukou poriadku, koná zároveň nekalé veci.

Subjektom (pozorujúcim, hodnotiacim a interpretujúcim) je sice proti nej len väčšinou bezbranný smrteľník rodu ľudského, ale ten z času na čas úporne pátra po Pravde! Aj v delfskej veštiarni (či iných veštiarnach) však bohovia odpovedajú len tým, ktorí vedia počúvať medzi slovami (či čítať medzi riadkami).

Každé zamyslenie sa nad nebeským poriadkom, nad symbolom s prívlastkami ako „jasnobleský“ či „všemúdry“ (konkrétnie Zeus), ktorý robí aj veci, za ktoré nie je práve hodný uznávania a obiet, nás posúva zo slzavého údolia do spokojného zmysluplného života (niežeby tam bola nejaká rýchla skratka). Kriticky a úprimný človek sa potom, slovami Nietzscheho, „*nevralo a sklamaný odvráti od*

týchto Olympianov, kto by, v srdci svojom chovajúc iné náboženstvo, hľadal u nich mravnú výšku“. Naozajstní hrdinovia – mýtickí aj ľudskí – totiž nebojujú len s odpudivými príšerami, ale aj s vlastnými slabosťami, zlozvykmi a hriechmi. S týmto sa musia v prvom rade vysporiadať – a to sa týka človeka minulého ako aj súčasného.

(3) Jednou z funkcií mýtov je to, že sa pokúšajú formulovať vcelku široký priestor medzi stabilným poriadkom a destabilizujúcim chaosom (s nádejou na ďalšiu stabilizáciu, veď práve o to popri krátkych zážitkoch v dlhodobej perspektíve ide). Moderná filozofia predstavuje mýtus ako hlbší symbolický jazyk vyjadrujúci *psychologické alebo kultúrne pravdy*. Symbolické rozprávanie má človeku pomôcť rozumiet' sebe samému a svetu navôkol.

Predstaviteľ tejto interpretácie mýtu Paul Ricoer to vyjadril v zmysle, že mýtus je kód, pomocou ktorého kultúra vyjadruje to, čo sa inak vyjadriť nedá. Zeus (alebo iný vplyvný, či „najvyšší“ boh) je iba *metaforou*, teda myšlienkovým nástrojom, ktorým človek vyjadruje abstraktné javy skrz známy obraz (preto bohovia vyzerajú ako ľudia).

Rozmary bohov a bohýň majú napríklad symbolizovať politickú moc a jej zneužitie. Ľudia často žiadajú zhovievavosť od vyšších súd, ale mali by zároveň rovnakým pohľadom pozrieť na zdroj ich snahy – na (pevnú) vôľu. Samotné vyššie sily nestáčia, inak by to Prozretelenosť neriskla s rodom Homo.

Aj Héraklove ťažké úlohy môžu symbolizovať množstvo úloh, ktoré musíme v živote vykonať (a ktoré si často sami nakladáme). Každá utáta a znova narastená hlava Hydry môže byť zasa vyjadrením, že naše problémy tak ľahko nezmiznú a prichádzajú stále nové výzvy.

Niektoří chápú mýtus inak - ako *štruktúru myslenia*. Podľa nich mýtus odhaluje kolektívne mentálne štruktúry spoločnosti (predstaviteľom tohto pohľadu je napr. Claude Lévi-Strauss). Mýtus podľa tejto interpretácie neslúži len na rozprávanie príbehov, ale najmä na odhalovanie základných logických opozícií v myslení – ako napríklad príroda vs. kultúra, život vs. smrť, poriadok vs. chaos.

V tomto zmysle sú mýty nástrojom, ktorým si spoločnosť nevedome kolektívne organizuje svet a poskytuje mu význam. Skrz mýty nachádzame symbolické riešenia kultúrnych napäťí, ktoré nedokážeme vyriešiť racionálne. V jednotlivých príbehoch sa vlastne neustále opakuje rovnaká logická štruktúra, aj keď sa menia

postavy a dejové línie. Mýty sú preto považované za „jazyk“ kultúry – nie kvôli slovám, ale kvôli vzorom, ktoré vyjadrujú. Skrz mýty teda spoločnosť sama seba reflektuje a udržiava si identitu v čase. Mytológia je skrátka votkaná do našej kultúry a identity.

Známy psychológ C.G. Jung, ktorý mal výrazný vplyv aj na filozofiu, chápal mýtus – ako inak – ako archetyp, čiže prioritou mal byť určitý vzor v ľudskom podvedomí. Podľa Junga teda mýtus nie je „vymyslený“, ale „prežívaný“ (každopádne je vždy neoddeliteľne prepojený s ľudským počínaním).

Mýty preto podľa neho nie sú len literárne výtvory alebo kultúrne výmysly, ale spontánny následok ľudskej psychickej reality, ktorú ľudia naozaj prežívajú a nie len o nej rozprávajú. Archetypy-vzory sa opakovane objavujú v mýtoch naprieč kultúrami a historickými obdobiami, pretože vyjadrujú základné ľudské skúsenosti. Mýtus takto nie je len fikcia, ale symbolická pravda, ktorej sila spočíva v jej emocionálnom a psychologickom účinku na človeka. Podľa Junga mýtus ovplyvňuje ľudské rozhodnutia. V prežívaní mýtu človek nadobúda kontakt s hlbšími vrstvami svojej psychiky a tým aj s duchovnou di-menziou bytia. Mýtus je súčasťou psychologického dozrievania, ktoré nám pomáha k sebapoznaniu. Hádam svojím malým dielom prispeje k nášmu sebapoznaniu aj táto kniha.

Existencialisti chápali mýtus tiež po svojom - ako filozofických metaforu absurdity ľudského života. Teda aspoň Camus v eseji *Mýtus o Sizyfovi*, kde Sisyfos je metafora pre človeka, ktorý „nachádza zmysel v nezmysle“. Poukazuje sa tu na ľudskú túžbu po zmysle vo svete, ktorý ho neposkytuje. Napriek tomu Camus tvrdí, že „Sisyfa si treba predstaviť ako šťastného“, pretože v akte vedomého prijatia nezmyslu sa podľa neho rodí sloboda (zaujímavé).

Mýtus u existencialistov nie je únikom do fantázie, ale zrkadlom existenciálnej skúsenosti moderného človeka. Slúži ako nástroj na vyjadrenie vnútorného boja človeka s nezmyselnosťou, trvácnosťou utrpenia a hľadaním autenticity.

Táto interpretácia je teda skôr psychologickým a filozofickým vyznaním než tradičným príbehom. V tomto zmysle je aj naša exkurzia „netradičná“.

(4) V súčasnej postmoderne nie je mýtus len starý príbeh, ale ide tu o nový aktuálny príbeh, kde sa za maskou „prirodzenej pravdy“ nenápadne skrýva ideo-lógia. Takto sú vytvárané nové mýty, napríklad mýtus krásy, celebrity či národa. Je zrejmé, že aj medzi filozofickým a náboženským prístupom k mýtu je rozdiel.

U filozofie je prioritou ľudské bytie a v náboženskom pohľade je mýtus doslovné zobrazenie duchovnej reality a považuje sa za *zjavenú pravdu*. Takýto odkaz je posvätný, zostáva už len presvedčiť o tom ostatných. Filozofia vsádzá skôr na interpretáciu ako na symboliku. Podtrhnuté, zrátané: v náboženstve slúžia myty na moralizovanie a vedenie veriacich a vo filozofii na reflexiu reality bez nutnosti dogiem. K tejto druhej možnosti sa prikloníme aj my.

Známi grécki dramatíci boli nie náhodou nasiaknutí filozofiou (najmä Euripi-dés) a popracovali na tom, aby mytom zobrazovaným na kamenných doskách divadiel dali patričný zmysel, odkaz a tú správnu emóciu. Témy ako život, smrť, sloboda, osud a vzťahy medzi človekom a svetom dotiahli do vysokého majstrovstva (dáme im celé tri kapitoly). Na všetky tieto záležitosti sa pozrieme bližšie prostredníctvom starovekého myšlienkového sveta. Skrz postavy budeme reflektovať aj súčasný svet – v rámci prístupu k (večnej) prítomnosti.

Okrem prerozprávania príbehov preskúmame taktiež minulé a súčasné charaktere a pouvažujeme nad hodnotami a podstatou sveta vôkol nás (a dochutíme to „primeranou“ dávkou irónie a kritiky, ktorú si pýta každá necnosť). Ako vhodný odrazový mostík do putovania po Živote použijeme v zásadnej miere staromýtickej epos *Ilias* a udalosti s ním súvisiace. Okrem Iliady sa zachovalo aj mnoho iných príbehov zo sveta ľudí, z nadsveta bohov a bohýň, z možnej histórie, ale aj uteletenia čírej fantázie, ktoré vytvorili pestrú (a občas trochu neprehľadnú) mozaiku. Pokúsime sa ju vyskladať a zmysluplnie (inšpiratívne) interpretovať.

Naša netradičná exkurzia mapuje ríšu starých predstáv: helénske chápanie vzniku sveta, pôvod a vývin božstiev a ich vplyv na smrteľníkov. Dianie v trójskom príbehu sa začína snom trójskej kráľovnej Hekaby a končí Odyseovým návratom domov. Bajny hrdina sa vysporiada so Zlom, kym po čase príde (zákonite?) ďalšie. Rovnako je to s Dobrom, ktoré má minimálne rovnaké šance proti zlu aj v našom 21. storočí, 3200 rokov po Odyseovi. Hodnoty a charaktere totiž pulzujú vo (večnej) prítomnosti. Mýtický aj súčasný príbeh sa môže začať.

II. Chaos a veľký boží tresk

(1) „*Na samom počiatku vecí bol Chaos a po ňom Gaia širokých prás, to bezpečné sídlo bohov, čo na samom vrchu snežného Olympu žijú. Hlbina chmúrna pod*

zemou Tartaros, širokých ciest, nad všetkých bohov zas vyniká krásou Eros. On námahy zbaví a bohov všetkých – práve tak ľudí – dovedna pospája, srdcia i rozum potratit’ dá. Z Chaosu Erebos a Nočná čierňava vznikla, z Noci sa zrodil Éter a slnečný Deň.

Takto opisuje počiatok sveta Hésiodos v spise *Teogónia*, Zrod bohov. Je to jedno zo starých vysvetlení vzniku sveta. Boli aj staršie pokusy, konkrétnie sumer-ské a akkadské mytologické príbehy, z ktorých Teogónia čiastočne vychádza.

Hésiodos je interesantný zdroj: bol to pastier a roľník, ktorý sa od potulných rapsódov, „šíriteľov tradícií“, naučil básnickému umeniu.

„Na počiatku bol Chaos“ je v podstate racionálne vyjadrenie: keď nevieš, čo bolo pred ľuďmi, životom a zrejme aj pred bohmi, nazvi to jednoducho *Chaos*, zmätok (inak, starí Gréci to nechápali nijako negatívne, ale skrátka ako fakt).

Zdá sa však, že chaos neboli len na počiatku, ale z času na čas sa vracal, najmä vo vojnách a v obdobiah kríz. Ukážeme si to na príkladoch nižšie.

Teraz sa vráťme k Hésiodovi a rapsódom: z Chaosu podľa nich vznikla zem, potom peklo aj láska, noc aj deň - zopár vyšších princípov pekne za sebou - a mýty boli rozbehnuté. Bolo to treba ešte postupne podopĺňať ďalšie aspekty života a prírody, všetky odvetvia, s ktorými sa človek stretáva. Starý helénsky klasik si neskôr kladie otázku: „Aký je poriadok sveta a aké miesto v ňom má smrteľný človek?“

V prastarých časoch sa zdalo, akoby pravda nevychádzala z rozumu, ale z hlbokej pamäti Zeme. Pre Hésioda bola táto „hlboká pamäť Zeme“ osudom, dedičstvom titána Prométhea. Práve ona spôsobuje iskru, ktorú by mal človek prijímať s bázňou a vedomím, že bez nej nemôže žiť. Tí pozornejší však nevidia v novom žánre starých rapsódov len božstvá, ale aj vlastnú tvár – zrkadlenú a orientujúcu sa v symbolike. Odvrátiť túto tvár od kráľovstva krivých zrkadiel, nie je často ľahké, no aj svetlo potrebuje tieň, aby jeho svit dostał zmysel.

Je iste prínosné, ak bohovia nevládnú len silou, ale aj príbehom. Často ide o opakovany zásah do opakovaného napätého vzťahu medzi *svetlom poznania* a *tieňom nevedomosti*. Svetlo bez tieňa neodhaluje nič – je pohlcujúce a neuchopiteľné. Až v prítomnosti tieňa svetlo získava tvar a najmä *význam*. Niečo sa ukazuje – a my to rozpoznávame nielen očami, ale aj srdcom. Z napäťia medzi svetlom a tieňom, poznaním a nevedomosťou, tvarom a dušou, sa formuje *charakter*.

Ked' kritický rozum vojde do mýtov, tie prestávajú byť sterilným svetom absoľutných právd. Práve tieto „absolútne pravdy“ sú častým jablkom sváru (aj bez Parida a bohýň) taktiež v súčasnej spoločnosti. Je to beh na dlhú, ale aj na krátku a strednodlhú (strednodobú) trať, ide len o to, ako si stanovíme vízie.

Núka sa tu otázka: máme *nejaké*? Ak nie, nečakajme od života, „hlbokej pamäti Zeme“, boha či človeka niečo dobré a stagnujme a tancujme ďalej podľa tieňa nevedomosti. Alebo si zoberme príklad z Orfea, ktorý svojím spevom pohol smerom k empatii tiene v podsvetí (no v rámci kolobehu peripetií potom prišiel o svoju takmer zmŕtvychvstanú Eurydiku kvôli svojej netrpežlivosti a zvedavosti).

(2) Čo sa týka bohov, starí Gréci ich mali ako húb po daždi. Vytvorili veľmi pestrý polyteistický panteón, ktorý mal svoj vlastný poriadok. Myslelo sa tu skutočne na všetko: na panenské bohyne, ctižiadostivých a plodných bohov, bytosti zlobou nepoškvrenené, aj na ľažko predstaviteľné príšery, ktoré zlobu stelesňovali. Žiadnen otec, syn a duch svätý - bolo toho oveľa viac. Ak vedci označujú za počiatok sveta „Veľký tresk“, tak tu došlo k *Veľkému božiemu tresku*.

Vtedajší veriaci na to nešli zle: ku každému prírodnému či spoločenskému javu priradili nejakého boha. Niektorí bohovia dostali aj viac funkcií, takže aby sa v tom vyznali, chcelo to dômyselný aparát. Ľudia poznali svet ľudí, a čo nepoznali si rôzne domýšľali a vysvetľovali. Verili v duchovné bytosti, ktoré myslia a jednajú podobne ako oni a vo finále toto celé pekne premiešali, ako ked' robíte recept na fajný pokrm.

O dobrú náladu na Olympe sa starali Múzy. „*Neúnavne im z pier sa šíri sladký hlahol, až pribytok otca Dia sa smeje, hromovládcov, ked' bohýň sa spev, ako ľalie čistý, rozľahne vókol. Tu zvučí i snežného Olympu vrchol, obydlie nesmrtel'ných.*“ Múzy vplývali pozitívne, čo sa príliš nedá povedať trebárs o Hekatoncheiroch, u ktorých už ich popis navádzal k poriadnej dávke predstavivosti.

„*Od ramien im paží sto sa naprahovalo, siahnut' na nich bol strach, a nad údmi rozložitými každému päťdesiat hláv – nie menej – vyrástlo z pliec. Nemala soka tá mohutná sila v mohutnom tele.*“ Napokon ich radšej odstránili do bezodnej pripasti Tartaru (či tmy Erebu).

Zaujímavé je, že podľa starých Helénov sama Gaia zrodila Úrana, teda Zem zrodila Nebo, čo zní ešte kacírskejšie ako teória heliocentrickej sústavy vyriecknutá v 15. storočí. Zem a Nebo mali spolu dvanásť detí - Titánov a k tým

doplnili troch jednookých obrov Kyklópov a spomínaných troch päťdesiatlavých a storukých obrov Hekatoncheirov. Týchto však ich otec Úranos nemal rád, to už bolo aj na neho priveľa, a tak ich zavrel hlboko do zeme, čo bolo zase priveľa pre Gaiu, ktorá sa rozhodla zbaviť ho moci.

V praktickej nebeskej politike sa na to odhodlal najmladší syn Kronos a urobil to razantne: odsekol Úranovi pohlavný úd a ten odhodil do mora. Bez tohto sa nazaj nedalo vládnuť, nito robiť iné veci, takže Kronos sa stal vzápäti novým vládcom. S jeho vládou si „Zem začala uvedomovať samu seba”, a tak vznikla Túžba aj Láska, „panenské laškovanie i usmievanie a klam, sladké potešenie i láska a roztomilosti”. Ako typická protiváha vznikli aj iné roztomilé veci. „Zrodil sa ošklivý Osud aj Nyx čierna, ona povila i Smrť a Spánok a Snov celé plemeno, bohyňa temná Noc, ktorá rodila, bez toho, aby s kým spala.”

Okrem temnej noci, smrti, spánku a ošklivého osudu nemohli chýbať veľmi aktívne bohyne pomsty a sváru, ktoré si nedokonalý a chybujúci ľudský rod iste zaslúži, ako aj smútok, zabudnutie, hlad i žiaľ. A aby sa dvojnohý primát nenuďil, tak tu má aj hluk, vraždy a bitvy, spory a lživé reči, nezákonnosť, skazu - a k tomu zopár ďalších oblúd.

(3) Toto všetko teda vzniklo pred ľuďmi a čakalo na nich. Výnimkou z pravidla bol morský boh Néreus, ktorý „práva ani poriadku nezabúda a len vďudne a pozitívne úmysly chová”. Spojením bohyne Téthydy a Ókeana vznikli zas životodarné rieky a našťastie aj slnko, mesiac a hviezdy zostali svietiť, ako aj vetry odvtedy fúkali. Z Úranovej krvi sa okrem bohýň pomsty Eríny zrodili ešte obri Giganti a z oplodnej morskej peny vzniklo spomínané zosobnenie Lásky - Afrodita (hoci Homér s tým nesúhlasi, ale rôzne verzie sú v týchto starých časoch úplne bežné, ako uvidíme aj neskôr). Toto po sebe zanechal Úranos. Ako nebo je do teraz nad nami a jeho meno nesie aj jedna z planét.

Po Úranovi vládol rázny Kronos a jeho generácia Titánov. Jeho meno je podobné slovu *chronos*, ako Gréci označujú čas, teda presne jeden typ času, ten chronologický, systematický, presne merateľný. Majú aj pojem *kairos*, čo je pre zmenu čas relatívny, taký akurátny, „je čas niekam ísť, niečo robit”, nezmeraný a presne neurčený. Môžeme sa pýtať: existoval čas aj pred ľuďmi? Musela byť predsa nejaká sila, ktorá všetko dianie posúvala. Všetko plynne, *Panta rhei*, ako to vyjadril starý filozof Hérákleitos - no musel byť nutne nejaký čas?

Ked' všetko *len tak bolo* ako čisté *Bytie* - a nebyť ovládnutia našou myšľou, je tomu tak doteraz.

Nuž ale Kronos bol taktiež odstavený od vlády, hoc na jeho hodinkách mohlo byť deväť alebo desať hodín (či skôr za päť minút dvanásť), no vedomie tohto mu veľmi nepomohlo. Možno v tom bola symbolika, že starí Gréci odmietli presne stanovený čas ako obmedzujúci a prijali skôr ten „akurátny okamih“.

A tí živúcejší časom zistili, že ten akurátny okamih je vždy *práve teraz* a času sa šikovne vyhli tým, že ťažili z bohatstva prežívaneho okamihu. Nikdy nie je na škodu byť bdelý a nestrácať sa v čase (a priestore).

(4) Z pôvodného zlého neuchopiteľného sveta vznikajú rozmarné božstvá, ktoré dávajú aspoň nádej na radosť, „tak ako ruže vyrastajú z trníteho krovia“. Ku slovu a k moci sa prihlásila ďalšia priebojná generácia bohov a po nej prišli prví ľudia. Títo si potom späť vysvetľovali dobu, kedy ešte neboli a namiesto reálnych skúseností využili široký priestor pre vieru a dôveru v nadprirodzené, *nadčlovečie* sily. Ľudia mohli naplno rozvinúť svoju fantáziu, čo aj dôkladne urobili.

Tento priestor pre vieru a dôveru si po generáciach posúvali ďalej a potvrdzovali ním svoju spoločnú identitu - už aj s nadobudnutými dejinnými skúsenosťami. Mýty mohli fungovať len dovtedy, kým im ľudia verili, alebo aspoň chápali ich symboliku (a tak je tomu vlastne doteraz). Niekoho to motivovalo k napodobovaniu hrdinov a zdokonaľovaniu seba samého (pokiaľ sa už nenarodil ako dokonalý), inému brnkla na city existenciálna obava z nadprirodzena a vyšších síl a bez reptania sa podvoľoval božskej autorite.

Takto je to pre mnohých jednoduchšie, servilný človek si nemusí robiť ťažkú hlavu z ešte ťažších morálno-emancipačných otázok. Z obáv z nadprirodzena, servility a nereptania mohlo dôjsť ku prevzatiu politickej moci - ľuďmi (aj) skrz bohov – a mohlo vzniknúť otrokárstvo.

Vzťah medzi napodobovaním kladných hrdinov a sklonením sa pred autoritou sa nabaľoval situáciami. Pnutia medzi tmou, tieňom a svetlom, medzi cnosťami a nerestami, spôsobovali u niektorých hlboký životný nádych (a výdych), kým inde nezriedka končili mŕtvolami nahádzanými na jednu kopu. Také tie malé hlúpe vojny, kde bojujú jedni proti druhým, všetci proti všetkým a každý proti sebe.

Ked' sa toho nakopilo príliš, došlo k veľkej vojne. Symbolom tejto veľkej vojny sa stal trojsky kôň. Bol to špeciálny objekt, vyrobený na objednávku. Mal byť

božským predmetom a zároveň mal obsahovať dosť miesta pre páru ozbrojencov. Spojenie božského a ozbrojeného – nejedná sa o ojedinelý prípad takejto čudesnej kombinácie. Ako vždy je tu prepojenie s modernou dobou. Podľa wikipedickej interpretácie: „*Trójsky kôň je program, ktorý vykonáva deštruktívnu činnosť, pričom sa skrýva za činnosť „užitočnú”, pričom túto „užitočnú” činnosť bud' nevykonáva vôbec, alebo ju vykonáva a na pozadí realizuje nejaký druh deštrukcie*“.

Pôvodného dreveného trójskeho koňa vymysleli ľudia v staroveku. Trójskeho koňa z nejasného materiálu vo počítaci vymyslel človek moderný. Falosnú „užitočnú“ činnosť, na pozadí ktorej realizuje nejaký druh deštrukcie, vymyslel a vymýšľa taktiež človek - minulý aj súčasný.

Jedná sa o zásadnú chybu v systéme, ktorá sa dá technicky vyriešiť. Horšie však je, ak sa vo forme ega dostane do organizmu spoločnosti, potom sa s tým človek v každej dobe musí vysporiadátať. Aj o tom je náš príbeh.

III. Trójsky príbeh: zvolávanie do vojny

(1) Meneláos sa vrácal do Sparty v zlej nálade, lepšie povedané, bol poriadne naštvaný. Konečne mu veci v živote dobre vychádzali a teraz prichádzajú opäť problémy. Posolkyňa bohov Iris mu nedávno priniesla neblahé správy.

Meneláov životný príbeh bol ako na hojdačke. Dostal sa na spartský trón, o čom mohol za mladi len tajne snívať, bol obklopený ľuďmi, ktorým mohol dôverovať a predovšetkým mal po boku svoju nádhernú ženu Helenu, ktorá mu dávala tú správnu iskru do života. Prežil horšie časy, keď musel bojovať o svoje každodenné živobytie, dokonca o svoj život. Pochádzal z Mykén a bol kráľovským synom, čo bola vraždená kombinácia. Jeho strýc Thiestés zavraždil jeho otca, mykénskeho kráľa Atrea a spolu s bratom Agamemnónom museli z Mykén utiecť. Meneláa po dlhých peripetiách nakoniec prijali v Sparte a tu sa aj oženil s kráľovskou dcérou Helenou, čo považoval asi za najväčšie šťastie.

Čoskoro sa im narodila dcéra. Meneláos si vážil to, že sa mu osud napokon obrátil tvárou a bol od-menený za svoju dlhodobú snahu, odvahu a vytrvalosť.

Riadne obetoval bohom, hádam aj najviac zo všetkých smrteľníkov a často sa vrúcne modlil k Diovi, aby mu už nechystal kruté chvíle a doprial mu do ďalšieho života pokoj. Snažil sa byť spravodlivým kráľom svojmu ľudu v Sparte, v kraji

oddávna známom statočnými a disciplinovanými mužmi, v kraji, ktorého trón šťastne vyženil. Vydedenec, ktorý zabojoval o ruku spartskej kráľovnej rovnako ako množstvo ďalších uchádzačov, medzi ktorími boli aj bohatší a krajší konkurenti. Mal výhodu, že Helenu poznal už dlhšie a zrejme sa naňho zapozerala. Ovtedy hýril sebavedomím a bol veľmi spoločenský. Na svojom dvore privítal rôznych hostí a staral sa o nich vskutku kráľovsky.

Výnimkou nebola ani vzácná návšteva z ďalekej Tróje, ale neodkladné záležitosť - pohreb deda na Kréte - ho prinútili odísť zo svojho kráľovstva na južný ostrov. Nemal obavy, že služobníctvo a najmä jeho milovaná Helena sa o návštevu príkladne postarajú ako už viac krát predtým. To im kládol na srdce aj pri odchode. Vtedy ešte netušil, že jeho žena mu narobí vrásky na čele, ešte väčšie ako mal z predchádzajúcich životných zápasov.

Moment, v ktorom sa dozvedel, že jeho Helenu uniesli a nehanebne zneužili pocitu pohostinstva, bol určite najväčším šokom v jeho živote, aj keď predtým aj potom toho zažil neúrekom. Všetko prebiehalo bezproblémovo a zrazu je fuč žena a k tomu aj kráľovská pokladnica! Chvíľu samozrejme trvá, kým to človek strávi, ale bolo treba konať. Celou silou svojej vôle potlačil hnev a začal racionalne uvažovať. Musí sa poradiť so svojim bratom Agamemnónom, ten mu iste pomôže ženu aj pokladnicu - a tým aj jeho česť - získať späť.

(2) Agamemnón tresol päťou do stola. Keby ten stôl neboli z masívneho dreva s masívnymi nohami, iste by sa rozpadol na márne kúsky. Pevnému materiálu však mohol dôverovať, a tak tresol ešte raz a silnejšie. Určite nepremýšľal nad pevnosťou stola, mal v tom momente zatemnenú myseľ a ovládli ho emócie, konkrétnie hnev, a nestalo sa mu to prvý ani posledný krát. V tých dobách sa to nosilo a Agamemnón mal všetky podstatné vlastnosti, ktoré zdobili silného kráľa, hoci nám by sa mohol javiť ako agresívny zurvalec. Tresol po stole tretí krát a k tomu hromovým hlasom zareval: „*To si Dardanci odpykajú!*“

Agamemnón bol kráľom v slávnych Mykénach. Takých slávnych, že aj celá táto éra bola neskôr nazvaná mykénskou. A keďže starí Mykénčania používali bronz, tak aj doboiu bronzovou. Z tohto materiálu sa okrem iného vyrábali kvalitné zbrane a keď nejaký drzý cudzinec neslýchane okradol môjho brata, bolo jasné, že kvalitná zbroj je zrelá do praxe. Zbrojárske firmy – v tomto prípade desiatky dielní v okolí mykénskeho hradu – si prídu na svoje a nejaký staroveký

kapitál sa tu otočí. Nie je to v týchto končinách nič nové, potomkovia Atrea a jeho trónu mali v používaní zbraní dlhšiu tradíciu.

Už v mladosti zabil ich otec svojho nevlastného brata spoločne so svojím vlastným bratom, ktorý potom zabil jeho. Otca pomstil Agamemnón, ktorý zabil strýca a usadol na mykénsky trón. Jeho meno znie ako meno Afričana z krajiny niekde pod Egyptom, ale meno nech vás nemýli. Nepochádzal z miesta ako Memnón, ale z mesta, kde sú pevné a nedobytné hradby: z Mykén bohatých zlatom, bronzom a statocnými mužmi. A mocenské postavenie bolo treba udržať. To je ten večný vôľovo-predurčený kolobeh, ktorý silných samcov drží za guráž.

Meneláos stál celý čas bokom, potom sa otočil ku svojmu bratovi a bolo vidno, že dospel k rozhodnutiu. „*Pôjdem tam a vyriešim vec po dobrom. Dajú späť čo mi patrí a zabudneme na to.*“ Agamemnón sa zamračil a na tvári sa mu usadil pochybovačný výraz. Nutkalo ho zarehotiť sa, v súlade so svojou divou povahou a spôsobmi správania, ale tu išlo o jeho brata a vážnu vec, tak sa tentokrát ovládol. „*Ako môžeš veriť, že ti to vrátia po dobrom?*“ - zavrácel pochybovačne.

„*Príberieme Odysea, kráľa z Itaky a Nestóra. Tí nám pomôžu presvedčiť ďalších*“ - povedal Meneláos a v pohybe jeho vnútorných emócií v tejto chvíli prevláadol prevládol optimizmus a zmier vystrydal pomstu.

Meneláos išiel do Tróje, no nedostal nič - a nepomohol mu ani dobrý vyjednávač Odyseus. Morálna dilema týmto odpadla a v rozčúlení sa rozhodol pre iné prostriedky: dohodli sa s bratom, že z toho vytrieskajú čo to dá. Pre istotu zozberali celú veľkú armádu ďalších, ktorí taktiež dúfali, že im z toho okrem prestíže niečo kvapne a Agamemnón dostal privilégium byť v tomto vojnovom podniku veliteľom. Ciel: východ, barbarský svet.

Sľubovalo to tučnú korist' a naviac aj veľkú vojenskú slávu a vybitie prebytočnej energie, po čom mykénsky kráľ túžil hádam najviac. Ohnal sa a do stola z masívneho dreva udrel opäť.

(3) Ked' správa o plánovanej vojenskej výprave dorazila do Argu, tunajší kráľ Diomédés z toho nebol dvakrát nadšený. Nebol to žiadny strachopud, naopak, vynikal statocnosťou, ale nemal rád mrzutosti a plytvanie zdrojmi a zvlášť kdesi v Tramtárii na východe, hoci bližšom ako blízky východ. Kedysi šiel do boja hned' - napríklad ked' pomstil smrť svojho otca zabitého vo vojne Siedmych proti Thébam - ale to bolo už dávno.

Pochádzal z Kalydónu, kraja známeho najmä vďaka obrovskému diviakovi, ktorý tam jednu dobu vyčíňal, ale na trón sa dostal v Argu, kde bol spokojný. Radšej ako vojnu by si zvolil ďalšie budovanie svojho kráľovstva, ktoré malo výhodnú polohu na Peloponéze a vtedy bolo mocnejšie ako Atény. Išlo mu o to, aby v prvom rade dobre fungovali jeho krajania a on si tu v pokoji vládol.

A vlastne, premýšľal, čo mu je do toho, že lakedaimonskí majú nejaké problémy, je to ich vec, nech si to vyriešia sami! Nebol mu príliš sympathetický Agamemón, ktorý bol oznamený ako veliteľ - bol to jeho rival z blízkych Mykén. Diomédés je rád, že v Argolide a okolí sa nemusí s nikým naťahovať a všetci ďalší rivali sú aspoň nateraz v klúde.

Načo si vlastne Meneláos bral tú najväčšiu krásavici? Z toho sa dali čakať iba mrzutosti. O jej ruku sa neuchádzal ako drvivá väčšina ostatných kráľov a iných šľachticov. Výzva však bola napriek tomu veľká, idú vraj všetci achájski králi, je to vec cti. Čest' je iste dôležitá, no aj tak by sa radšej diplomaticky vyhovoril. Nebol totiž len statočný, ale aj dosť rozumný, čo v tej dobe nebolo pravidlom. Okrem toho mal hromový hlas, ktorý mu tiež dodával na sebavedomí.

Diomédés dlhšie váhal s odpovedou. Nakoniec prevážila predsa len čest' a aj vidina slávy, čo si budeme navrávať a tá časť jeho povahy, ktorá sa prejavovala buldočou tvrdohlavosťou. Jeho temperamentný otec Týdeus v záchvate zúrivého boja chlípal mozog usmrteného nepriateľa a Diomédés mal niečo z tejto živočíšnosti tiež v sebe. Predsa treba byť pri tom, keď sú pri tom aj všetci ostatní, my nezostaneme pozadu! Ináč si nás dejiny nebudú pamätať a uznanie nasledujúcich pokolení je extra dôležité. Tento faktor na váhe fragmentov napokon prevážil a Diomédés prisľúbil svoju účasť vo veľkej vojne.

(4) Z Argu sa posli vybrali na západný Peloponéz do mesta Pylos. Pylský kráľ Nestór bol známy ako veľmi dobrý stratég a tiež vyjednávač, takže sa určite zíde, ak nie pre vyjednávanie za mier, tak na lanárenie do vojny. Nestór mal už sice svoj vek - veď napokon jeho meno prežilo tisícročia a dostalo sa aj do nášho slovníka ako synonymum dlhovekosti – ale stále nepovedal posledné slovo.

Nestór si pamätał staré časy, keď ešte neboli nestorom, ale mladíkom, ktorého šanca na vládnutie v rodnom kráľovstve bola jedna ku dvanásťim, čo nie je zrovna výhodný kurz. Mal jedenásť bratov a on bol najmladší. *Porantalo ho, k moci je náramne kľukatá cesta* - myslie si často ako malý chlapec v predpubertálnych

záchvevoch ctižiadostivosti. Osud mu teda spočiatku nenadelil dobré karty, ale jeho mladý vek ho napokon zachránil. Jeho otec totiž odišiel do vojny a zbral so sebou všetkých ostatných starších synov. Týmto sa veci zmenili.

Nestórov otec so synmi išli odhodlaní ako futbalová jedenástka s trénerom, ale dopadlo to tak, akoby celé mužstvo utržilo debakel, k tomu všetci dostali červenú kartu a tréner bol vykázaný na tribúnu, ktorá sa zrútila. Všetci padli. Boli iste statoční, ale mali smolu, že stáli na zlej strane - proti Héraklovi. Ten bol vtedy vo forme, čo bol vlastne vždy, odkedy už v kolíske zlizvidoval nejakého hada.

Nestór sprvu potrúchlil, samozrejme ho to trápilo, ale jedna vec bola jasná: kurz sa zmenil na jedna ku jednej a trón je voľný. Teraz vládol v Pyle už tretej generácii a bolo mu jasné, že na otvorený boj je už pristarý. Časy vojen s Arkádčanmi a Élidčanmi boli dávno preč a s ich vnukmi sa meriť nechcel. Meneláova ponuka ho však milo prekvapila. V našom ponímaní by bol vek pred hranicou sto rokov skutočne už pohľad takmer zo záhrobia (mýty to znesú), on však stále žil a naviac bol veľmi uznávaný. Bol to skúsený lišiak a svoje dlhorocné skúsenosti dokázal vždy dobre využiť. Pomôže nejak aj v tejto chúlostivej záležitosti?

Jeho sebadôvera nakoniec zatienila inštinkt opatrnosti a myšlienky na ústup do úzadia, ktoré radil rozum. Hoci na bojisko neboli veľmi súči, do vojenskej rady sa hodil ideálne. Takže napokon, aj napriek určitým pochybnostiam, podľahol Meneláovej žiadosti a sľubom veľkej slávy, do vojny šiel a z Pyly vzal so sebou oboch svojich synov, deväťdesiat lodí a tisícovku ďalších bojovníkov.

(5) Aiás - tohto mena boli dvaja veľkí bojovníci. Veľkí odvahou a statočnosťou, ale postavou bol jeden z nich ozrutný hromotlk a ten druhý bol menší a trocha zavalitý. Všetci ich teda rozlišovali podľa výzoru: jeden bol Veľký Aiás a druhý Malý Aiás. Známy futbalový klub Ajax má svoj názov práve podľa ich mena a dokonca má Aianta aj vo svojom znaku. A keďže je to veľký klub, tak iste toho veľkého.

Schýľuje sa k veľkej bitve? Hrom do toho, konečne niečo veľkého, koho už zaujímajú tie malé lokálne konflikty na Salamíne či v Lokride! Jasné, že sa priídame! Prísluň netrval dlhšie ako let kopije do vzdialenosť osemdesiat metrov. A obidvaja Aianti dohodili ešte ďalej, ale váhaví v takýchto otázkach boli na kratšiu vzdialenosť. Bude korisť a večná sláva, čo je dostatočná motivácia. Boli jediní, ktorí takto uvažovali? Dobre vieme, že nie.

(6) Krétsky kráľ Ídomeneus zostal v nemom úžase, keď sa dozvedel, že v Sparte ukradli kráľovi pokladnicu aj so ženou. Len nedávno bol u neho Meneláos kvôli pohrebu svojho deda a zrazu prichádzajú takéto správy. Nikdy by si nebol pomyslel, že bude niekedy riešiť Meneláove manželské aj finančné záležitosti. Mal už dosť šedín a hoci to s oštepopom vedel takmer ako za mladi, o veľkej vojne dávno neuvažoval. Pravdupovediac, mal dosť starostí vo svojom ostrovnom kráľovstve, kde vládol nad stovkou miest. Ešte si to musel v hlave utriediť.

Takže, za pohostinstvo sa niekto odvŕačí takouto nehoráznou drzostou, dvojnásobnou krádežou... Kde to sme? - vírilo mu šedivou hlavou. To sa predsa medzi kresťanmi nerobí. Vlastne, vtedy ešte nie medzi kresťanmi, ale medzi starými vyznavačmi pestrého panteónu bohov s pestrými vlastnosťami ľudí.

Napokon u neho prevláadol stavovský postoj spolupatričnosti a politická diplomacia. On iste spartského kráľa podporí, ubezpečoval poslov, koniec-koncov sme všetci Mykénčania, aj my na Kréte, sme jedna rodina, bratia v zbroji a aj bez zbroje (hoci to nie tak často).

Ídomeneus bol kráľom na mieste kedysi mocnej civilizácie, ktorá bola po jeho dedovi, bájnom kráľovi Mínóovi, neskôr nazvaná mínojskou. Po tom Mínóovi, ktorému rovno do vane napustili vriacu vodu a on zomrel na smrť uvarením, čo ale zakamuflovali na mŕtvicu. Za luxus sa niekedy kruto platí, najmä ak si narobíte nepriateľov. Po jeho smrti sa to však vykompenzovalo tak, že v ríši mŕtvyh nechodil len tak bezciele, ale dostal zodpovednú funkciu sudskej.

Predtým ešte stihol dať postaviť v meste Knóssos krásny palác, obrovský labyrint a kopec ďalších budovateľských vecí. A okrem iného vybudoval aj slušné loďstvo, ako sa to na vtedajšiu námornú veľmoc patrilo. Takže keď na Krétu dorazili poslovia v mene spartského kráľa, táto podstatná armádna zložka bola pripravená. Kréťania boli náležite zocelení, keď prežijete výbuch sopky na nedalekom ostrove Théra a zopár zemetrasení, tak prežijete všetko.

Mínóovi potomkovia sa už ničoho nebáli, leda tak boli opatrní pri kúpaní vo vani. Iste vtedy netušili, že patria k úplne prvej európskej civilizácii a že sa dosťanú do učebníčka dejepisu hned na popredné stránky. A keby to aj vedeli, bolo by im to zrejme jedno, na prvenstve v tomto nezáleží. Dôležité bolo prežiť a k tomu - ak okolnosti dovolia - treba mať akú-takú politickú moc. Tá znamená väčšiu stabilitu, aspoň pre „našich ľudí“. Európa bola pre nich len meno unesenej ženy, Mínóovej matky a oni boli radi, že okrem stabilnej námornej politiky dokážu ro-

biť premety cez býkov, krásnu keramiku, stavať parádne paláce a zostalo po nich lineárne písmo typu A a B.

Kréta sa neskôr dostala pod vplyv Mykénčanov, ktorí však mali s ich civilizáciou vcelku dosť spoločného. Reč a písmo možno nie, ale minimálne loďstvo vybudovali mykénski Kréťania na slušnej úrovni, a preto si mohol kráľ Ídomeneus dovoliť poslať do veľkej vojny proti Tróji takmer najviac lodí zo všetkých spojeneckých kráľovstiev. Celkovo tých lodí bolo 80 a k tomu niekoľko stoviek boja-schopných mužov, vrátane samotného kráľa. Vyhliadka na korisť bola dobrá a kurz na celkové víťazstvo nízky. Boli optimisti. Kto by bol vtedy povedal, že víťazstvo síce dosiahnu, ale až po predĺžení, ktoré bude trvať desať rokov.

(7) Keď vojenskí posli prišli na Ithaku, Odyseus, kráľ statočný a prefikaný, sa utiahol na juh ostrova a najradšej by ich poslal kade ľahšie. Chytráctvo mal takpovediac v génoch a niektorí boli toho názoru, že bol synom chýrneho Sizyfa, ktorý sa jeho matky zmocnil za svadobnej noci ešte pred jeho oficiálnym otcom.

Boli to divoké časy. Podľa matriky bol jeho oficiálnym otcom Laertios, ale to je tažko povedať, keďže vtedy ešte nepísali na papier. A s písmom celkovo bol problém, staré písmo Kréťanov bolo v tej dobe zabudnuté a iné ešte nepoznali.

Ktovie, kolko chytráctva a diplomacie musel Odyseus použiť, keď usiloval o srdce cnostnej Penelopy, ale vyzerá to tak, že tu vskutku zvíťazila čistá láska - aspoň podľa filmov a Homéra. Okrem Ithaky vyženil aj Kefalóniu, Zakynthos a príahlé pobrežie. Návštevu jeho kráľovstva by iste brali aj terajší turisti, samozrejme so súčasným komfortom, žiadne časy bez elektriny, dobrých mrvavov a internetu! Dobré veno sa iste zišlo, no najmä v kombinácii s tou správnou ženou. Užívali si tu svoj vcelku pokojný ostrovný život a nebolo tu príliš zvykom, aby na ich ostrov prichádzali nejakí cudzinci. Ale všetci neboli cudzí, zdalo sa mu, že tam vidí aj známe tváre.

Volajú do vojny, takto je to! - rozchýrilo sa na malom a pomalom ostrove veľmi rýchlo. Predchádzajúca diplomatická výprava nepomohla a odteraz to pôjde po zlom. Odyseus v kútiku duše dúfal, že to tak nedopadne, ale dopadlo to tak. Chápal Meneláa, že chce vyrváť krásnu Helenu od Dardancov, kým je ešte mladá a na niečo súca, ale nadálej mal nutkavý pocit, že on nikam ísť nechce a že jeho sa tá záležitosť predsa netýka. Chcel zostať doma, tam, kde to dobre pozná, kde ho majú všetci radi a zvlášť, keď mu jeho drahá Penelopé nedávno priviedla na

svet synčeka. On veru po nejakej pomste či vojnovej sláve netúži - čo je to oproti šťastiu, ktoré zažíva v kruhu svojej rodiny a blízkych? Myšlienky sa mu miešali v hlave a nie a nie sa usadiť. Myšlienkami sa ale nedal zmiast', jeho pocit a číra intuícia mu to hovorili jasne: bojovať netúži, chce žiť v mieri ako doteraz.

Odyseus sa už predtým zaslúžil o mier v Hellade, keď hrozil konflikt medzi achájskymi kráľmi - a opäť o tú istú Helenu! V tej dobe bola veľmi žiadaným artiklom. O ruku nevlastnej dcéry spartského kráľa, teda o spartský trón, sa uchádzal húf nápadníkov, medzi ktorými to už vrelo. Odyseus do toho zasiahol a spartskému kráľovi poradil niečo na dnešnú dobu rozumné a etické, ale na vtedajšiu dobu niečo neslýchané: nechať ženu, aby si ženicha vybrala sama (zahrali to na lós, aby patriarchálne naladení uchádzači nešomrali).

Ostatných uchádzačov (bolo ich kvantum, realistická sebareflexia bola pre viacerých neznámym pojmom) naviac presvedčil, aby zložili prísahu, že jej vol'bu bez námetok uznajú a vyvoleného budú chrániť. Je to rozumné aj politické riešenie. Ithačan by bol diplomat ako vyšítý aj na dnešné pomery.

Helena si vybrala Meneláa a jej sestra Klytaimnéstra sa dala dohromady s jeho bratom Agamemnónom, takže to zostało v rodine. Boli to šikovné sestry a švagriné zároveň. O Helene ešte reč bude a o Klytaimnéstre tiež, v kariére ráznej emancipovanej ženy bude úspešne pokračovať.

(8) Odyseus bol teda najlepší vyjednávač Achájcov. Únos kráľovnej bol v tých dobách samozrejme legítimny dôvod k vojne a zvlášť, keď páchateľ ukradol aj kráľovskú pokladnicu či iné poklady. Prezumpcia viny vyšla na známost', ale pretože vojna je (napriek egoistickej zážitkovej motivácii u niektorých) predsa len tým horším spôsobom ako riešiť spory, Odyseus o ňu nestál a najradšej by si - v nesúlade so svojou statočnosťou - obliekol plášť, ktorý by ho robil neviditeľným. Už totiž neboli bezdetný a to malo na neho veľký vplyv. Pod nátlakom ešte dostał posledný nápad: bude hrať šialeného!

Z diaľky videl, že poslovia naliehajú. So Spartou a Mykénami idú ešte skúsený Nestór a jeho Pylos a ostatná Messénia, ďalej Argejci, Salamína, Lokrida a – vymenovali ešte milión ďalších, len aby celú jeho rodinu, známych aj neznámych presvedčili, že sa jedná o naozaj významnú geopolitickú záležitosť. Odyseus počúval navonok jedným, ale v skutočnosti oboma ušami veľmi pozorne, zatiaľ čo sa k nemu približovali.,,Potrebujeme vodcovské schopnosti kráľa Odysea!